

Mat- och måltidsplan

Dokumenttyp Styrande dokument	Dokumentnamn Mat- och måltidsplan	Fastställd/Upprättad Kommunstyrelsen 2020-09-08 § 305	Senast ändrad 2020-09-08 Dnr KS/2018- 00319
Dokumentansvarig Måltidsorganisationen		Tidigare ändringar	Giltighetstid Från och med 2020-09-08 tillsvidare
Dokumentinformation -			

Växjö
kommun

Mat- och måltidsplan

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1. Växjö kommunkoncerns styrmodell.....	3
2. Bakgrund.....	3
2.1. Syfte.....	3
2.2. Samverkan.....	4
2.3. Hållbara Växjö 2030.....	4
2.4. Växjö kommuns processer och riktningmål.....	5
3. Utvecklings- och insatsområden.....	5
3.1. Utvecklingsområde: Hållbar mat.....	5
3.1.1. Insatsområden.....	6
3.2. Utvecklingsområde: Kunskap.....	6
3.2.1. Insatsområden.....	6
3.3. Utvecklingsområde: Delaktighet.....	6
3.3.1. Insatsområden.....	7
3.4. Utvecklingsområde: Trygghet.....	7
3.4.1. Insatsområden.....	7
Bilaga 1. Nationella styrande dokument och rekommendationer.....	8

Dokumentinformation:

Planen har beslutats/reviderats av kommunstyrelsen i § 305 2020-09-08

1. Inledning

1.1. Växjö kommunkoncerns styrmodell

I Växjö kommunkoncerns styrmodell samlas krafterna för att nå visionen om att skapa en fantastisk plats att bo, leva och verka på för invånare, företag och besökare – idag och i framtiden. Hållbarhetsprogrammet och planer blir levande då de tillsammans med nya initiativ, förändringar och behov ses i en helhet i respektive huvudprocess och stödprocess. Detta förmedlas genom den årliga budgetprocessen till varje nämnd och styrelse.

- Planen förtydligar den politiska viljeinriktningen och tydliggör beroenden och samverkan mellan processer, förvaltningar och bolag. Externa intressenter kan komma att beröras.
- Planen innehåller inga beskrivningar av enskilda aktiviteter utan ger förslag på möjliga åtgärdsområden som kan bidra till positivt till hållbarhetsprogrammets målbilder och huvudprocessernas riktningssmål. Enskilda aktiviteter definieras i den årliga budgeten och arbetas in i varje nämnds och styrelser internbudget och affärsplan.
- Planen innehåller inga mål eller nyckeltal. Uppföljning av måluppfyllelse sker genom analys av nyckeltal i Växjö kommuns årliga budget och i Hållbara Växjö 2030.
- Planen inbegriper prioriterade utvecklingsområden och insatsområden som Växjö kommunkoncern har rådighet över eller har möjlighet att påverka. Växjö kommun ses härmed som en möjliggörare för att åstadkomma goda resultat för den långsiktiga utvecklingen tillsammans med externa intressenter.
- Planen innehåller inte aspekter kopplade till organisation eller resurser. Ställningstaganden rörande dessa delar ingår i budgetprocessen.

2. Bakgrund

2.1. Syfte

Planen syftar till att tydliggöra den politiska viljeinriktningen för att kvalitetssäkra mat- och måltidsverksamhet i Växjö kommun och bidra till en hållbar utveckling.

Planen gäller för de som inom området mat och måltider upphandlar, köper in, tillagar, beställer och serverar mat och måltider (måltidsprocessen). Planen syftar även till att vara vägledande och inspirerande för andra aktörer och individer som vill bidra i samma riktning.

2.2. Samverkan

Framtagandet av planen har skett genom en bred representation på mat- och måltidsområdet med representanter från kommunledningsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, omsorgsförvaltningen, förvaltningen för arbete och välfärd, miljö- och hälsoskyddskontoret.

Planen grundar sig i nationella styrande dokument, lagar och rekommendationer (se exempel i bilaga 1).

2.3. Hållbara Växjö 2030

Mat och måltider spelar en viktig roll för genomförandet av Agenda 2030, FN:s globala mål för hållbar utveckling och Växjö's lokala hållbarhetsprogram för ett mer hållbart Växjö 2030. Förändringar i vår matkonsumtion och i våra matvanor pekats ut som en avgörande faktor för att minska matkonsumtionens klimatpåverkan och nå ett mer hållbart samhälle.^{1 2}

De offentliga måltiderna kan på många sätt bidra till lokal samhällsutveckling genom exempelvis att säkra den lokala livsmedelsförsörjningen och att ha beredskap för hur måltider ska fungera i händelse av kris och störningar.³ Maten som en del av livsmedelskedjan bidrar också till sysselsättning och hållbar tillväxt.⁴

Mat och matvanor påverkar även vår hälsa. En väl sammansatt och näringsriktig kost har stor betydelse för hälsan, både genom att främja och bevara god hälsa men också genom att förebygga sjukdomar.⁵ Mat är också mer än bara måltider. Genom maten skapas en social samvaro, möten, kulturella utbyten och upplevelser.

Mat och måltider är därför ur många perspektiv ett strategiskt viktigt område för att uppnå ett mer hållbart Växjö 2030 och bidrar till samtliga målbilder i hållbarhetsprogrammet. Planen bedöms bidra till att lösa framförallt utmaningarna: konsumtion och produktion; kunskap, livslångt lärande och utbildning; hälsa och välbefinnande samt trygghet och samhällsgemenskap.

För att tydliggöra den långsiktiga politiska viljeinriktningen för vad Växjö kommun ska uppnå på mat- och måltidsområdet har därför denna plan tagits fram.

¹ [Livsmedelsverket \(2018\) s. 5](#)

² [Naturvårdsverket \(2017\)](#)

³ [Livsmedelsverket \(2018\) s. 42](#)

⁴ [Nationella livsmedelsstrategin \(2016/17:104\)](#)

⁵ [Nätverket hälsofrämjande hälso- och sjukvård \(2020\)](#)

2.4. Växjö kommuns processer och riktningmål

Måltider som stödprocess levererar till de två huvudprocesserna Utbilda för ett livslångt lärande och Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv och bedöms bidra framförallt till följande riktningmål:

- Fler barn och elever ska utmanas i sitt lärande och nå kunskapsmålen
- En mer likvärdig skola som ger goda möjligheter att lyckas oavsett bakgrund
- Tryggare välfärd med stöd, vård och omsorg efter behov
- Pressa tillbaka utanförskap och minska social utsatthet

Mat förekommer också i andra processer men blir i dessa fall mer vägledande och inspirerande för arbetet, exempelvis för processen Skapa förutsättningar för ett växande näringsliv och en fungerande arbetsmarknad, där samverkan med externa aktörer exempelvis sker på området mat.

Måltider erbjuds också ofta i samband med intern och extern representation, denna plan är även vägledande för detta.

3. Utvecklings- och insatsområden

För mat- och måltidsområdet har ett antal utvecklingsområden identifierats som gemensamma och viktiga:

- Hållbar mat
- Kunskap
- Delaktighet
- Trygghet

Utvecklingsområdena gäller för samtliga verksamheter på mat- och måltidsområdet och inom måltidsprocessen. För respektive utvecklingsområde finns ett antal identifierade viktiga insatsområden. Utgångspunkten för insatsområdenas riktning är år 2019.

3.1. Utvecklingsområde: Hållbar mat

Matvanor och matkonsumtion har en stor betydelse i arbetet för en mer hållbar utveckling. Utifrån rådighet kan vi se till att vårt arbete på mat- och måltidsområdet har låg påverkan på miljö och klimat. Bland annat genom att främja lokalt producerade livsmedel, se till att dessa i sin produktion och hantering tar hänsyn till miljö, djurskydd samt sociala aspekter, men också genom att planera våra måltider efter säsong och erbjuda fler hållbara alternativ.

Genom att i skolorna servera minst två olika alternativ, varav minst ett alltid är vegetariskt möjliggör vi för matgästerna att aktivt kunna påverka matens miljö- och klimatpåverkan.

3.1.1. Insatsområden

- Minska matens klimatpåverkan
- Öka ekologiska och/eller svenska inköp
- Minska matsvinnet
- Välja kött och fisk med omsorg och öka andelen viltkött
- Välj och planera livsmedel efter säsong
- Strategisk upphandling för livsmedel som producerats med hänsyn till miljö, djurskydd och social hållbarhet.
- Välja bra miljö- och klimatalternativ vid representation

3.2. Utvecklingsområde: Kunskap

Kunskap om matens betydelse för hälsa och miljö behöver stärkas för alla verksamheter som arbetar med mat och måltider, men också i syfte att öka kunskapen hos matgästerna. En ökad kunskap i hela kedjan främjar att bra livsmedel köps in, god hantering och tillagning samt trygg matupplevelse för matgästen. Det handlar också om att verksamhet och utvecklingsarbete vilar på beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. Kunskap främjar kloka matval ur både hälsoperspektiv och miljöperspektiv. Kommunens alla medarbetare är viktiga förebilder i mötet med barn, elever och omsorgstagare.

3.2.1. Insatsområden

- Maten är ett tillfälle för lärande och möten
- Genom maten och matens innehåll skapas intresse och delaktighet
- Mat är en naturlig del av undervisningen och omsorgen
- Genom kunskap gör vi det lätt att välja hälsosamt och miljösmart
- Omvärldsbevakning
- Kunskap hos de som arbetar med mat och måltider
- Goda förebilder för bra matvanor

3.3. Utvecklingsområde: Delaktighet

Som individer har vi olika behov av mat och måltider. Våra behov och önskemål varierar sett till tycke och smak, aktivitet och hälsa, men också sett till var vi befinner oss i livet. Vi vill också att våra måltider speglar den mångfald som finns i vårt samhälle. Synpunkter och dialog är en viktig del av utvecklingsarbetet.

Miljön som maten serveras i påverkar också den totala upplevelsen av en måltid. För många är maten ett sammanhang och en social samvaro. En måltid som lever upp till både förväntningar, behov och krav kan leda till att mer mat hamnar i magen vilket i sin tur bidrar till mindre matsvinn och bättre hälsa.

3.3.1. Insatsområden

- Dialog med matgäster
- Varierande menyer och matsedlar
- Likvärdighet vad gäller hög och god kvalitet
- Samverkan med lokala producenter, odlare m.m.
- Tillvarata och synliggöra mångfald vad gäller både personal och mat

3.4. Utvecklingsområde: Trygghet

Trygghet handlar om att se till att den mat som serveras uppfyller både de krav vi ställer och de krav som vi har att förhålla oss till, att maten är hälsofrämjande och att måltidsmiljön stärker en god måltidsupplevelse. Trygghet handlar också om att vara förberedd för oväntade händelser och kriser genom en hög självförsörjningsgrad och krisberedskap. Det finns tillit till att maten tillgodoser och tillfredsställer de behov som finns på ett tryggt och säkert sätt samt bidrar till ökad folkhälsa.

3.4.1. Insatsområden

- Trivsamma och trygga måltidsmiljöer för olika behov och förutsättningar
- Mat och livsmedel hanteras med säkerhet och god livsmedelshygien
- Näringsriktig, vällagad och hälsofrämjande mat
- Minst ett alternativ erbjuds de som har behov av specialkost av medicinska skäl eller anpassad kost
- Krisberedskap

Bilaga 1. Nationella styrande dokument och rekommendationer

Livsmedelslagstiftningen – säker mat

Skollagen – Skolmåltiderna ska vara både kostnadsfria, näringsriktiga och avgiftsfria (grundskolan)

Lagen om offentlig upphandling

[Nationella Livsmedelsstrategin](#)

[Regionala livsmedelsstrategin](#)

[Livsmedelsverket - Bra måltider i skolan](#)

[Livsmedelsverket - Bra mat i förskolan](#)

[Livsmedelsverket - Bra mat till äldre](#)

[Livsmedelsverket – Bra måltider i äldreomsorgen](#)

[Socialstyrelsen - Föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och behandling av undernäring \(SOF 2014:10\)](#)